

3. Белкін Л. М. Боротьба з відмиванням “брудних” грошей як чинник тінізації економіки [Електронний ресурс] / Л. М. Белкін // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2012. – № 2. – С. 3–16. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/j-pdf/boz_2012_2_3.pdf

4. Буткевич С. А. Відмивання грошей і корупція: актуальні проблеми протидії та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / С. А. Буткевич // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2012. – № 2. – С. 88–97. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/j-pdf/boz_2012_2_13.pdf

5. Васенко В. К. Боротьба з легалізацією (відмиванням) незаконно отриманих грошей [Електронний ресурс] / В. К. Васенко, О. С. Челядіна // Право і безпека. – 2012. – № 2. – С. 89–94. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/j-pdf/Pib_2012_2_22.pdf

6. Рибинський Є. І. Діяльність міжнародних організацій з боротьби із відмиванням брудних грошей [Електронний ресурс] / Є. І. Рибинський // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – 2013. – Вип. 60. – С. 424–428. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/j-pdf/dip_2013_60_70.pdf

7. Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [Електронний ресурс] : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1702-VII – Режим доступу : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>

8. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

9. Актуальні методи і способи легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму. – К. : Департамент фінансових розслідувань ; Державна служба фінансового моніторингу України, 2012. – 68 с.

10. Про затвердження плану заходів на 2015 р. із запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 р. № 99. – Режим доступу : <http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/99-2015-%D0%BF>

УДК 351.713:330.131.7

О. В. Комаров, аспірант Університету митної справи та фінансів, головний державний інспектор Державної фіскальної служби України

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДОМЧОГО КОНТРОЛЮ ТА БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ МИТНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Обґрунтовано теоретичні, методичні та прикладні положення щодо вдосконалення механізмів забезпечення відомчого контролю та безпеки в системі митного адміністрування. Визначено актуальність досліджених питань у структурі сучасних знань про ризик.

Ключові слова: ризик; управління ризиками; митне адміністрування; відомчий контроль та безпека; лояльність і благонадійність.

© **О. В. Комаров, 2015**

The theoretical, methodical and practical provisions for the improvement of mechanisms of departmental control and safety in customs have been researched in given article. The essence of the mechanisms of customs risk management and the ways of their improvement have been revealed.

Key words: risk; risk management; customs management; departmental control and safety; loyalty and trustworthiness.

Постановка проблеми. Сучасна управлінська парадигма потребує практичного впровадження в діяльність органів митного контролю ризик-орієнтованого підходу та відповідної стратегії управління процесами, що передбачає управління не окремими ризиками, які виникають у ході здійснення державної митної справи, а системою ризиків у цілому – як зовнішніми, так і внутрішніми. Останні, своєю чергою, видається за можливе визначити як бюрократичні ризики в системі митного адміністрування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри наявність нині значної кількості досліджень з питань управління ризиками та безпекових аспектів митної діяльності, вагома частина з яких належить А. П. Альгіну, І. Г. Бережнюку, В. В. Буланій, Д. Віддоусону, В. В. Вітлінському, В. М. Гранатурову, О. М. Десятнюк, О. В. Джумурат, К. Найту, Г. Ю. Кулик, Люку де Вульф, І. В. Несторишену, В. А. Останіну, П. В. Пашку, П. Я. Пісному, Ю. В. Рожкову, С. С. Терещенку, Хосе Б. Соколу та іншим, постає необхідність в удосконаленні механізмів адміністрування митних ризиків, зокрема, спрямованих на забезпечення відомчого контролю та безпеки.

Мета статті – обґрунтування теоретичних, методичних та прикладних положень щодо вдосконалення механізмів забезпечення відомчого контролю та безпеки в системі митного адміністрування.

Виклад основного матеріалу. За результатами проведених досліджень [1–3] ми розробили авторський підхід до визначення змісту митних ризиків, який передбачає наявність взаємообумовленого двовекторного зовнішнього та внутрішнього негативного впливу на митну безпеку у вигляді посягання на встановлений законом порядок переміщення товарів, транспортних засобів та осіб через митний кордон та/або порушення нормальних і безпечних умов функціонування органів митного контролю (надійність митної системи).

Таке порушення, що створює загрозу суспільним цінностям у відповідній митно-правовій сфері публічних відносин (державним і суспільним інститутам та інституціям), може бути наслідком умисних або необережних дій/бездіяльності як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, так і органів митного контролю та їх посадових осіб. Отже, ризики, обумовлені митними правовідносинами, мають подвійну природу та характеризуються відповідною поліказуальністю.

Загрози, опосередковані протиправними ризиковими діями особи, несуть державні та суспільні інститути й інституції через порушення встановленого законом порядку переміщення товарів і транспортних засобів, контроль за дотриманням якого покладено на відповідні (митні) органи. Водночас органи митного контролю генерують і несуть ризики, опосередковані внутрішніми ризикогенними потенціалами, у випадку, коли правопорушення вчиняється за сприяння чи безпосередньо їхніми посадовими особами або через неналежне виконання ними службових обов'язків.

Це, зокрема, зумовлено тим, що посадові особи органів, уповноважених на здійснення державної митної справи, самі собою є джерелом ризиків, оскільки цілковито нівелювати людський фактор, незважаючи на всі тенденції до автоматизації процесів, пов'язаних зі здійсненням зовнішньоекономічної діяльності та процедурами митного контролю й оформлення, неможливо. Такий фактор ризику, зумовлений якістю, лояльністю і благонадійністю персоналу, може бути лише мінімізований.

Зміст таких ризиків пов'язаний з прийняттям та ухваленням хибних рішень чи умисних деструктивних дій під впливом негативних чинників внутрішнього й зовнішнього середовища, що створюють загрозу нормальному функціонуванню і стабільності митної системи чи її структурних одиниць, реалізації державної митної справи та здійсненню зовнішньоекономічної діяльності через недосконалу і неефективну кадрову й антикорупційну політику, що реалізуються суб'єктом управління в митній галузі на всіх рівнях і напрямках митного адміністрування.

Зазначене породжує відхилення фактично забезпечуваної якості й ефективності діяльності організації від рівня, що визнається адекватним політиці митного адміністрування, її місії, цілям та завданням. Ураховуючи викладене, можна визначити базові групи, або області ризиків, обумовлених внутрішніми ризикогенними потенціалами в системі митного адміністрування:

– професійно-кваліфікаційні ризики, що виникають у зв'язку з недостатнім рівнем освіти, знань, практичних навичок та вмінь посадових осіб, недостатньою ефективністю системи підвищення кваліфікації, механізмів стимулювання до самоосвіти, інституту наставництва і стажування на посаді тощо;

– кар'єрно-ротаційні ризики, пов'язані з формальністю й, відповідно, недостатньою ефективністю кадрового резерву, системи заміщення вакантних посад, кар'єрного руху по службі, поширеністю кадрового протекціонізму, а також з неефективністю і нераціональністю розподілу кадрового ресурсу й інтелектуального потенціалу;

– етико-професійні ризики, пов'язані з професійною деформацією особистості й відповідними порушеннями норм етики поведінки державних службовців та вчиненням дисциплінарних проступків, що дискредитують як посадову особу, так і відповідний орган державної влади в цілому та підривають авторитет інституту публічної служби;

– корпоративні ризики, що виникають через негативні прояви корпоративних зв'язків та наявність латентних конфліктів інтересів;

– соціально-правові ризики, пов'язані з порушенням трудового законодавства, відсутністю реального соціально-правового захисту й реалізації відповідних гарантій і належного матеріального забезпечення тощо;

– структурно-функціональні ризики, пов'язані з відсутністю відносної функціональної та структурно-організаційної стабільності митної системи, її систематичними реорганізаціями, дублюванням повноважень, наявністю зайвих додаткових обтяжливих функцій та, відповідно, кадрового баласту тощо;

– регуляторні ризики, пов'язані з митним регулюванням і проблемами нормативно-правового забезпечення державної митної справи та з питань службової діяльності (державної служби);

– дискреційні ризики, пов'язані з наявністю повноважень, що дають змогу посадовим особам на власний розсуд визначити зміст рішення або обрати один з кількох варіантів прийняття рішень;

– ризики благонадійності персоналу, пов'язані з його лояльністю.

Ризики, що нині найчастіше проявляються саме в публічному секторі та породжують загрози найвищого ступеня і якості, пов'язані з низьким рівнем лояльності та благонадійності, порушенням антикорупційного законодавства, а також неналежним, несумлінним виконанням своїх службових обов'язків посадовими особами, в тому числі уповноваженими на здійснення державної митної справи, та порушенням ними службової дисципліни.

Статистика свідчить, що близько 20 % працівників заради задоволення своїх потреб прагнуть завдати шкоди організації, навіть з ризиком для себе. Дослідники внутрішньокорпоративних відносин стверджують, що близько 50 % працівників готові порушити закон і корпо-

ративні правила, заподіявши шкоди своїй організації, якщо це не спричинить для них жодних наслідків. І лише не більше 30 % співробітників абсолютно лояльні до своєї організації [4].

Очевидно, що за відсутності ефективної кадрової політики, спрямованої на забезпечення митної системи кваліфікованим персоналом та якісне управління ним, що супроводжується дійовою антикорупційною політикою, неможливо знизити жоден ризик, а отже, й ухвалити правильне управлінське рішення в процесі досягнення стратегічних цілей щодо забезпечення належного рівня безпеки міжнародних переміщень, сприяння законній торгівлі через усунення зайвих бюрократичних та адміністративних процедур й одночасного підтримання належного рівня відомчого контролю і безпеки.

Політика і стратегія управління внутрішніми ризикогенними потенціалами має бути спрямована на запобігання негативним впливам на митну безпеку через ризики й загрози, безпосередньо та опосередковано пов'язані з персоналом органів митного контролю і його інтелектуальним потенціалом, шляхом наповнення митної системи персоналом, здатним до максимально ефективного забезпечення реалізації державної митної справи, створення умов для його розвитку, а також забезпечення його соціально-правового захисту і визначених гарантій.

Відомча політика лояльності та благонадійності безпосередньо пов'язана із забезпеченням службової дисципліни та безумовного виконання службових обов'язків посадовими особами, уповноваженими на здійснення державної митної справи і функцій контролю, а також зі справедливою системою заохочень і мотивації та, відповідно, об'єктивною системою відповідальності за неналежне виконання службових обов'язків, неправомірні рішення, дії/бездіяльність, інші вчинені та/або допущені проступки у сфері службової діяльності.

Внутрішні ризикогенні потенціали виступають тими детермінантами, що обумовлюють реалізацію ризиків, безпосередньо пов'язаних з порушенням законодавства з питань державної митної справи. Дешевий, не стимульований і не захищений у соціально-правовому аспекті державний апарат априорі не може бути ефективним у виконанні покладених на нього завдань і функцій, зокрема щодо здійснення державної митної справи.

Митниця відіграє ключову роль у будь-якій міжнародній торговій операції та нерідко є першим вікном, через яке світ, оцінюючи, поглядає на країну [5, 68], а її посадові особи виступають "обличчям" – безпосередніми представниками держави, діяльність яких формує її імідж на міжнародній арені та у взаємовідносинах з громадськістю і торговельним співтовариством. Отже, якість виконання таких представницьких функцій безпосередньо залежить від належного, сумлінного та професійного виконання посадовими особами, уповноваженими на здійснення державної митної справи, службових обов'язків.

Одним із ключових факторів, що обумовлює реалізацію відповідних ризиків та пов'язаних з цим загроз у системі митного адміністрування, є так звані лояльність і благонадійність персоналу, які ми визначаємо як його конструктивну позицію щодо своїх безпосередніх службових обов'язків і посади та стосовно системи державного управління в цілому, що полягає у визнанні цілей, завдань, принципів та політики діяльності фіскальних органів, а також у безумовному виконанні службових обов'язків, дотриманні обмежень і заборон з питань державної служби.

Низький рівень лояльності обумовлює такі проблеми в управлінні, як висока потенційна та реальна плинність кадрів, наявність кадрового баласту, виникнення корпоративних конфліктів і найголовніше – корупційні явища, дійовим інструментом запобігання та протидії яким є зростання реального матеріального забезпечення та соціально-правові гарантії державних службовців, підвищення рівня їх правосвідомості й правової культури суспільства в цілому, в тому числі підприємницького середовища, а також переведення державної служби на кар'єрну модель.

У процесі прийняття рішень чи вчинення адміністративних дій публічним службовцем мають бути виключені будь-які приватні інтереси. Складаючи присягу державного службовця під час вступу на публічну службу, особа має підпорядковувати свій особистий інтерес публічному, оскільки це зумовлено метою і завданнями власне публічної служби. Потрібні механізми, спрямовані на недопущення пріоритетності особистої вигоди та інтересів державного службовця над і всупереч законним інтересам споживачів адміністративних послуг у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Утім, як зазначають спеціалісти, більша частина праць, присвячених подоланню інституційної та адміністративної корупції, швидше окреслює проблему, обґрунтовуючи необхідність нагального впровадження ефективних і продуктивних митних процедур, ніж пропонує її розв'язання [5, 71]. Проблема полягає не лише в наявності таких превентивних механізмів, зокрема вже прописаних у законодавстві України, але й у дієвості й ефективності їх практичної реалізації уповноваженими суб'єктами.

Особливої актуальності це питання набуває у зв'язку з тим, що, на думку провідних світових експертів, митні відомства входять до найкорумпованіших державних інститутів публічного сектора, що особливо характерно для багатьох країн, які розвиваються [5, 67]. Негативна динаміка поширення корупції в Україні свідчить про необхідність упровадження дійових механізмів управління внутрішніми ризикогенними потенціалами та забезпечення належного відомчого контролю на всіх рівнях управлінської вертикалі.

Основний суб'єкт обслуговування відповідних ризиків – підрозділи кадрової роботи і по роботі з кадрами, зокрема підрозділи забезпечення відомчої (власної, внутрішньої) безпеки. Отже, реалізація відповідних ризиків пов'язана як з діями/бездіяльністю персоналу, так і з функціонуванням відповідних профільних підрозділів щодо забезпечення відомчого контролю та безпеки. Зазначеним обумовлена наявність двовекторного впливу на стан відомчої безпеки, що виражається через особистісні та організаційні чинники ризиків.

Невід'ємна складова забезпечення відомчої безпеки – систематичний відомчий контроль за службовою діяльністю посадових осіб, уповноважених на здійснення державної митної справи, що потребує визначення його змісту як однієї з найголовніших функцій системи митного адміністрування. Існують різні підходи до визначення контрольної діяльності, спрямованої на мінімізацію негативного впливу внутрішнього середовища організації: внутрішній, відомчий, внутрішньовідомчий контроль, але переважно вони розглядаються як тождні та рівні за логічним обсягом категорії.

Відомчий (внутрішній, внутрішньовідомчий) контроль, на наш погляд, становить сукупність контрольно-перевірних, виховних, превентивних, профілактичних та інших заходів, системно й систематично здійснюваних уповноваженими профільними підрозділами та їх посадовими особами у сфері митного адміністрування з метою забезпечення відомчої безпеки, утвердження законності, зміцнення службової й виконавської дисципліни, а також підвищення ефективності роботи на всіх рівнях та напрямках митного адміністрування. До основних завдань забезпечення відомчого контролю належать:

- виявлення, запобігання і мінімізація ризиків службової діяльності посадових осіб, фактів здійснення ними протиправних діянь та/або неналежного виконання службових обов'язків;
- аналіз ситуацій і подій, що стосуються ризиків службової діяльності посадових осіб, виявлення відповідних тенденцій та закономірностей;
- визначення можливості запобігання або мінімізації ризиків, а також визначення необхідних і достатніх ресурсів та розроблення пропозицій щодо їх оптимального і раціонального розподілу;
- оцінка негативних наслідків реалізації ризику, притягнення винних до відповідальності, відшкодування завданих збитків;

– виявлення причин і передумов, які сприяють вчиненню порушень законодавства з питань державної митної справи та проступків у сфері службової діяльності, неналежного виконання службових обов'язків;

– оцінка ефективності заходів реагування та коригування управлінських рішень, удосконалення методів, засобів, інструментів адміністрування ризиків;

– організація та виконання контрольних заходів, документальна формалізація їх результатів, контроль за виконанням прийнятих рішень і вжитих заходів тощо.

Необхідна вимога для підвищення ефективності роботи зазначених підрозділів – зміна філософії їхньої діяльності. Вони мають розглядатись не як репресивний механізм, спрямований на обслуговування кадрового протекціонізму й особистих інтересів вищого керівництва, а, в першу чергу, як механізм захисту та сприяння посадовим особам у процесі виконання покладених на них функцій і завдань, реалізації їх прав і законних інтересів. Водночас, репресивна функція, що полягає у здійсненні комплексних заходів щодо встановлення відповідних порушень та притягненні винних до відповідальності, не менш пріоритетна за умов дотримання принципів об'єктивності, неупередженості, законності тощо.

Зміцнення законності у службовій діяльності та дотримання службової дисципліни, виховання у підлеглих високих професійних і ділових якостей, особистої відповідальності за доручену справу, пріоритетності законних інтересів громадян, бізнесу та суспільства в цілому, підвищення престижності діяльності і статусу держслужбовця й інституту публічної служби в цілому, чітка та виважена координація діяльності підпорядкованих працівників і підрозділів водночас з її відкритістю, прозорістю і гласністю – актуальні завдання, які завжди мають стояти на порядку денному та належати до стратегічних пріоритетів.

Реалізація державної митної політики і здійснення державної митної справи в частині забезпечення дотримання положень митного законодавства та з питань службової діяльності потребує запровадження відповідних комплексних змін у митній системі, які б, першою чергою, сприяли якісній, системній і систематичній роботі з підвищення рівня лояльності й благонадійності, забезпечення належного рівня відомчої безпеки та визначали особисту і невідворотну відповідальність кожного керівника й посадовця, уповноважених на здійснення державної митної справи, за неналежне, несумлінне виконання службових обов'язків.

Механізми забезпечення належного виконання посадовими особами своїх службових обов'язків передбачають реалізацію як зовнішнього, так і внутрішнього контролю для запобігання відповідним операційним і бюрократичним ризикам. Відомчий контроль слід розглядати як спосіб встановлення причин і умов неналежного виконання посадовими особами службових обов'язків, учинення дисциплінарних і корупційних правопорушень, а також засіб їх локалізації, мінімізації та ліквідації. До основних показників ефективності відомчого контролю зараховуємо:

- рівень інформаційно-технічного забезпечення контрольної діяльності;
- наявність внутрішнього порядку проведення контрольної діяльності;
- наявність дисциплінарного статуту і системи стягнень і заохочень;
- системність і систематичність здійснення контрольних заходів;
- оперативність і повноту інформування про результати контролю;
- рівень зворотної реактивності за результатами контролю;
- дієвість системи збирання та аналізу відповідної інформації;
- об'єктивність і диференційованість критеріїв оцінки ефективності;
- розгалуженість системи зовнішньої та внутрішньої комунікації тощо.

Автоматизація чи комп'ютеризація митних функцій може підвищити їх дієвість та ефективність, а також усунути широкі можливості для корупції. Автоматизація може також підвищити рівень підзвітності й забезпечити можливість пізнішого моніторингу та розгляду

адміністративних рішень, у тому числі тих, що приймаються на розсуд митників. Взагалі, автоматизовані системи мають бути організовані так, щоб мінімізувати можливість неправильного використання офіційних дискреційних повноважень [6].

Окрім інформаційних систем, спрямованих на забезпечення автоматизації митного контролю та митного оформлення, митні служби також мають використовувати комп'ютерні системи і технології для ефективнішого комплексного управління організацією. Зазначене передбачає застосування технологій для підтримки спеціальних функцій управління, зокрема адміністрування ризиків службової діяльності, що потребує створення відповідної інформаційної системи відомчого контролю та безпеки, а також ефективної селективно-моніторингової системи кадрового забезпечення.

Така необхідність була визначена ще у Програмі створення автоматизованої системи управління ризиками службової діяльності посадових осіб митної служби України. Мета створення системи – забезпечення функціонування СУР, її автоматизація, організація взаємодії між підрозділами внутрішньої безпеки для ефективного контролю за дотриманням законності посадовими особами митних органів, здійснення контрольно-перевірних, запобіжно-профілактичних та інших заходів, спрямованих на виявлення та мінімізацію ризиків службової діяльності посадових осіб митних органів.

Визначена мета так і не була досягнута, попри той факт, що така система виступає сучасним засобом оптимізації й підвищення ефективності управлінської діяльності щодо забезпечення належного рівня відомчого контролю та безпеки. Вона підтримує якісно новий рівень операційного управління процесами та комунікації, аналітично-пошукової та контрольно-перевірної діяльності, а також супроводження прийняття оптимальних рішень та оперативного вжиття адекватних рівню загроз заходів реагування.

Інформаційну систему забезпечення відомчого контролю визначаємо як взаємопов'язану сукупність та організаційну єдність накопичених масивів даних з питань службової діяльності посадових осіб, а також відповідного обладнання, програмних засобів і телекомунікацій, стандартизованих процедур, алгоритмів і персоналу для виконання комплексу необхідних робіт з метою найефективнішого й найоперативнішого управління процесами застосування заходів впливу на ризики відповідно до визначених цілей і місії системи.

Згідно з визначеними завданнями і метою відповідної системи, а також місією, яка полягає в забезпеченні належного рівня відомчого контролю та безпеки в структурі митного адміністрування, основними вимогами до інформаційної системи відомчого контролю та принципами її створення і функціонування визначаємо такі:

- комплексність – охоплення всієї структури фіскальних органів з чітким розподілом завдань і відповідних повноважень;
- реактивність – адаптивність системи під організаційно-функціональні та структурно-організаційні зміни;
- прогресивність – здатність системи до розвитку, розширення, трансформації, деталізації процесів тощо;
- раціональність – диференціація функцій, які покладаються на засоби автоматизації та посадових осіб;
- безпечність – відомча замкненість системи, захищеність інформації, що акумулюється та циркулює в системі;
- оперативність – забезпечення інформаційного обміну даними між користувачами системи в режимі реального часу;
- пріоритетність – абсолютний пріоритет кінцевої, глобальної мети;
- єдність – розгляд системи як у вигляді єдиного цілого, так і у вигляді впорядкованої сукупності складових елементів;

- ієрархічність – визначення ієрархії елементів та/або їх ранжування;
- функціональність – пріоритетність функцій над структурою;
- інтегрованість – часткова інтеграція з іншими відомчими інформаційно-телекомунікаційними системами;
- селективність – можливість використання фільтрів, запитів, пошуку, змінних параметрів тощо;
- інтуїтивність – відносна простота використання користувачами системи відповідних програмно-апаратних засобів;
- економічність – відносно низька собівартість створення та обслуговування системи тощо.

Оскільки управління ризиками може розглядатись, зокрема, як перетворення інформації стану (вхідної інформації) на інформацію командну (директивну), то необхідно визначити об'єкти аналізу ризиків, якими є службова діяльність і кар'єра посадових осіб, інші фактори, що оцінені як передумови до вчинення правопорушень, пов'язаних із незалежною реалізацією функцій держави або неналежним виконанням безпосередніх службових обов'язків, а також документи і відомості, що становлять службовий інтерес і є предметом обліку і контролю в рамках інформаційної системи.

У визначенні концептуальних основ розбудови системи необхідно розглянути відповідні об'єкти ризику. Оскільки очевидно, що ресурси контрольних підрозділів не безмежні та, відповідно, мають раціонально розподілятися і зосереджуватись у зоні найбільшого ризику, виокремлюємо такі об'єкти ризику:

- потенційний об'єкт ризику – об'єкт, стосовно якого немає інформації про вчинення ним правопорушення, проте існують залежні або незалежні від об'єкта умови для вчинення правопорушення;

- контрольований об'єкт ризику – об'єкт, щодо якого наявна інформація про вчинення ним правопорушення, який перебуває на обліку в спеціалізованому програмному забезпеченні і стосовно котрого існують залежні або незалежні від нього умови для повторного вчинення правопорушення;

- об'єкт пасивного контролю – особа, звільнена з органів митного контролю незалежно від підстав;

- об'єкт підвищеного контролю – особа, звільнена з органів за вчинене/допущене правопорушення, яку поновлено на службі за рішенням суду.

Виявлення конкретного ризику безпосередньо реалізується через механізм моніторингу всіх сфер, складових та елементів функціонування митної системи, тобто впровадження розгалуженої налагодженої системи збирання інформації через надійні захищені канали зв'язку з наявністю спеціалізованого центру накопичення, обробки та аналізу даних. Дані про ризик, його оцінка мають застосовуватися з урахуванням особливості кожного окремого випадку та щодо кожного об'єкта ризику.

У разі встановлення факту вчинення правопорушення або дисциплінарного проступку формується відповідна історія у формі особової справи виявленого об'єкта ризику із зазначенням фактів, що стосуються справи. Такі справи можуть аналізуватись і накладатись на поточні дані для виявлення умов виникнення такого ризику й подальшої розробки і реалізації заходів із запобігання йому та його мінімізації. Для оцінки ризику та визначення величини його впливу може використовуватись відповідна рейтингова система.

Комплексність інформаційної системи передбачає її вертикальну та горизонтальну інтегрованість в організаційно-управлінську структуру фіскальних органів. Розподіл вертикальних рівнів інформаційної системи забезпечує фактичний розподіл управлінської компетенції, контролю та виконання внутрішньоорганізаційних завдань. Горизонтальні зв'язки

забезпечують охоплення системою адміністративно-територіального принципу організації системи фіскальних органів.

Інформаційною платформою для забезпечення ефективного функціонування системи є комплексна база даних за всіма виявленими та потенційними об'єктами ризику. Така система може бути побудована на основі впровадження програмно-інформаційного комплексу "Відомча безпека", що призначений для автоматизації процесів збирання, передачі, накопичення та систематизації відповідної інформації, а також її пошуку, перегляду. Внесення, формалізація та перегляд інформації може здійснюватися шляхом використання уніфікованих електронних форм, що містять відомості, які становлять службовий інтерес і використовуються для аналізу.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Система забезпечення власної безпеки фіскальної служби все ще перебуває на етапі становлення. Механізми забезпечення відомчого контролю та безпеки в системі митного адміністрування потребують удосконалення, що особливо актуально в умовах трансформаційних змін. На жаль, обмежені рамки статті не дозволяють нам забезпечити бажану комплексність і повноту дослідження порушеної проблеми. Глибина та актуальність питання, безумовно, потребують подальших розвідок у даному напрямі.

Список використаних джерел:

1. Комаров О. В. Митний ризик як ключовий елемент механізму державного ризик-менеджменту в митній галузі / О. В. Комаров // Вісник Академії митної служби України. Серія : "Державне управління". – 2011. – № 2. – С. 210–215.
2. Комаров О. В. Експлікація митного ризику в контексті державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності / О. В. Комаров // Вісник Академії митної служби України. Серія: "Державне управління". – 2014. – № 2. – С. 57–68.
3. Драган І. О. Механізми адміністрування митних ризиків в системі державного регулювання ЗЕД / І. О. Драган, О. В. Комаров // Наукові розвідки з державного та муніципального управління. – 2014. – № 2. – С. 23–32.
4. Бадалова А. Г. Кадри ризика (Управление кадровыми рисками) / А. Г. Бадалова, К. П. Москвитин // Российское предпринимательство. – 2005. – № 7(67). – С. 92–98.
5. Маклінден Д. Проблеми доброякості на митниці / Д. Маклінден // Керівництво з модернізації митної служби. – Вашингтон : Світовий банк, 2004. – Ч. 1. – С. 67–89.
6. Декларация Совета по таможенному сотрудничеству по надлежащему управлению и борьбе с коррупцией на таможене (Обновленная декларация Аруша) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.tfig.unece.org/RUS/contents/arusha-declaration.htm>